

**Tematika a 10. évfolyam számára történelem tantárgyból a belső vizsgához (kisérettségi)
a hat évfolyamos osztályoknak (10. A és 10. B)**

2021/22-es tanévre (ÍRÁSBELI)

A középkori magyar állam megeremtése és virágkora

1. A magyar nép eredete, vándorlása és a honfoglalás
2. Géza fejedelemsége és I. (Szent) István államszervező tevékenysége
3. A tatárjárás és az ország újjáépítése IV. Béla idején
4. A középkori magyar állam megerősödése I. Károly idején
5. Hunyadi Mátyás reformjai és külpolitikája

Szellemi, társadalmi és politikai változások a kora újkorban (1492-1789)

6. A földrajzi felfedezések és a kapitalista gazdaság jellemzői
7. A lutheri és kálvini reformáció. A katolikus megújulás. A barokk stílus jellemzői
8. Az alkotmányos monarchia jellemzői Angliában
9. A felvilágosodás eszmerendszere és főbb képviselői források alapján

Magyarország a kora újkorban (1490-1790)

10. A mohácsi vész és az ország három részre szakadása. A várháborúk (1541-1568)
11. Erdély sajátos etnikai és vallási helyzete. A hazai reformáció és a barokk kulturális hatásai
12. Művelődés, egyházak: reformáció és katolikus megújulás Magyarországon
13. A Rákóczi-szabadságharc okai, főbb eseményei és eredményei
14. Demográfiai és etnikai változások a 18. században. Mária Terézia és II. József reformjai

A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kora (1789-1914)

15. Az Emberi és polgári jogok nyilatkozatának alapkérdései
16. A korszak főbb eszmeáramlatainak (liberalizmus, nacionalizmus, konzervativizmus és szocializmus) jellemzői
17. Az ipari forradalmak legjelentősebb területei (könnyűipar, nehézipar, közlekedés), néhány találmánya és a gyáripar kezdete

A felkészüléshez javasolt a történelem tankönyvek megfelelő részei, a füzetbe írt órai vázlatok és a történelem atlasz használata. (Önálló kutatómunkát a tételek kidolgozása nem igényel. A tételsorból a 2022. február 28-ig átvett tananyagokat kérjük a belső vizsgán.)

A tételsorhoz segítségül (lényegkiemelés céljából) a kerettantervben foglalt középszintű érettségi követelményeit az alábbiakban mellékeljük.

A magyar őstörténet és az Árpádok kora

Fogalmak: nyelvrokonság, hunok, finnugor, őstörténet, őshaza, félnomád életmód, nagycsalád, törzs, törzsszövetség, fejedelem, kettős fejedelemség, táltos, honfoglalás, kalandozások, királyi vármegye, ispán, nádor, egyházmegye, érsekség, királyi tanács, tized, várjobbágy, bán, vajda, szerviensek, Szent Korona, Aranybulla, ellenállási jog, nemesi vármegye, székelyek, szászok, tatárok, kunok, familiaritás, báró, nemes.

Személyek: Árpád, Géza fejedelem, I. (Szent) István, Koppány, Szent Gellért, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, Anonymus, II. András, IV. Béla.

Topográfia: Ural, Magna Hungaria, Baskíria, Kazár Birodalom, Levédia, Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Pozsony, Augsburg, Pannonhalma, Esztergom, Székesfehérvár, Buda, Erdély, Horvátország, Dalmácia, Muhi.

Kronológia: 895–900 (a honfoglalás), 907 (a pozsonyi csata), 955 (az augsburgi csata), 972-997 (Géza fejedelemsége), 997/1000-1038 (I. /Szent/ István uralkodása), 1077-95 (I. /Szent/ László uralkodása), 1095-1116 (Könyves Kálmán uralkodása), 1205-1235 (II. András uralkodása), 1222 (az Aranybulla kiadása), 1235-70 (IV. Béla uralkodása), 1241-42 (a tatárjárás), 1301 (az Árpád-ház kihalása).

Magyarország története a vegyesházi királyok korában

Fogalmak: tartományúr, bandérium, honorbirtok, aranyforint, regálé, harmincad, kamara haszna, kapuadó, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, úriszék, köznemes, kilenced, ősiség, végvárrendszer, rendi országgyűlés, telekkatonaság, kormányzó, rendkívüli hadiadó, füstpénz, fekete sereg, Corvina.

Személyek: I. Károly, Csák Máté, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, Hunyadi Mátyás, Kinizsi Pál.

Topográfia: Körmöcbánya, Besztercebánya, Visegrád, Nikápoly, Várna, Nándorfehérvár, Kenyérmező, Bécs.

Kronológia: 1308-42 (I. Károly uralkodása), 1335 (a visegrádi királytalálkozó), 1342–82 (I. /Nagy/ Lajos uralkodása), 1351 (I. /Nagy/ Lajos törvényei), 1387-1437 (Luxemburgi Zsigmond uralkodása), 1396 (a nikápolyi csata), 1443-44 (a hosszú hadjárat), 1444 (a várnai csata, I. Ulászló halála), 1456 (a nándorfehérvári diadal), 1458-90 (I. /Hunyadi/ Mátyás uralkodása), 1479 (a kenyérmezei csata).

A világ és Európa a kora újkorban

Fogalmak: újkor, felfedező, gyarmat, ültetvény, tőke, tőkés, kapitalizmus, bérmunkás, világkereskedelem, manufaktúra, vetésforgó, abszolutizmus, merkantilizmus, reformáció, protestáns, evangélikus, református, anglikán, puritán, antitrinitáriusok, ellenreformáció és katolikus megújulás, jezsuiták, barokk, restauráció, Jognyilatkozat, alkotmányos monarchia, cenzusos választójog, nemesi köztársaság, cár.

Személyek: Kolumbusz, Vasco da Gama, Magellán, V. Károly, Luther, Kálvin, Kopernikusz, VIII. Henrik, I. Erzsébet, Cromwell, IV. Henrik, Richelieu, XIV. Lajos, I. (Nagy) Péter, Newton, Spinoza.

Topográfia: Amerika, Németalföld, London, Párizs, Versailles, Szentpétervár, portugál és spanyol gyarmatok.

Kronológia: 1492 (Amerika felfedezése), 1517 (Luther fellépése, a reformáció kezdete), 1545-63 (a tridenti zsinat), 1555 (az augsburgi vallásbéke), 1618-48 (a harmincéves háború), 1642-49 (az angol polgárháború), 1689 (a Jognyilatkozat kiadása), 1700-1721 (az északi háború), 1701-1714 (a spanyol örökösödési háború).

Magyarország a kora újkorban

Fogalmak: örökös jobbágyság, rendi dualizmus, vilajet, hajdú, vitézlő rend, unitárius, rendi nemzet, kuruc, szabad királyválasztás joga, trónfosztás.

Személyek: Dózsa György, II. Lajos, Szapolyai János, I. Ferdinánd, I. Szulejmán, Fráter György, Dobó István, Károli Gáspár, Bocskai István, Bethlen Gábor, I. Rákóczi György, Pázmány Péter, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), I. Lipót, Thököly Imre, Savoyai Jenő, II. Rákóczi Ferenc.

Topográfia: Mohács, Kőszeg, Hódoltság, Erdélyi Fejedelemség, Gyulafehérvár, királyi Magyarország, Eger, Szigetvár, Nagyszombat, Szentgotthárd, Sárospatak, Debrecen, Zenta, Ónod, Bécs.

Kronológia: 1526 (a mohácsi csata), 1541 (Buda török kézre kerül, az ország három részre szakadása), 1552 (Eger sikertelen török ostroma), 1566 (Szigetvár eleste), 1591-1606 (a tizenöt éves háború, végén a bécsi béke), 1664 (Zrínyi Miklós téli hadjárata, a vasvári béke), 1686 (Buda visszafoglalása), 1687 (a pozsonyi országgyűlés döntései), 1697 (a zentai csata), 1699 (a karlócai béke), 1703-11 (a Rákóczi-szabadságharc), 1707 (az ónodi országgyűlés), 1711 (a szatmári béke).

A felvilágosodás kora

Fogalmak: felvilágosodás, Enciklopédia, racionalizmus, a hatalmi ágak megosztása, társadalmi szerződés, népszuverenitás/népfelség elve, választójog, szabad verseny, fiziokraták, felvilágosult abszolutizmus, vallási türelem, emancipáció, ökumenikus gondolkodás, antiszemitizmus, alkotmány.

Személyek: Spinoza, Montesquieu, Voltaire, Rousseau, Adam Smith, II. (Nagy) Frigyes, II. (Nagy) Katalin, Washington.

Topográfia: Poroszország, Szilézia, Lengyelország, Oroszország, gyarmatok Észak-Amerikában.

Kronológia: 1740-48 (az osztrák örökösödési háború), 1756–63 (a hétéves háború), 1775-83 (az amerikai függetlenségi háború), 1776 (az amerikai Függetlenségi nyilatkozat kiadása, az Amerikai Egyesült Államok létrejötte), 1772 (Lengyelország első felosztása).

Újjáépítés és felvilágosult abszolutizmus Magyarországon

Fogalmak: Pragmatica Sanctio, helytartótanács, felső és alsó tábla, betelepítés, betelepülés, csonka társadalom, rendelet, vámrendelet, úrbéri rendelet, Ratio Educationis, jozefinizmus, türelmi rendelet, jobbágyrendelet, zsellér.

Személyek: III. Károly, Mária Terézia, II. József, Kazinczy Ferenc.

Topográfia: Habsburg Birodalom, Határőrvidék, Bánát.

Kronológia: 1723 (Pragmatica Sanctio), 1740-80 (Mária Terézia uralkodása), 1754 (a vámrendelet), 1767 (urbárium), 1777 (Ratio Educationis), 1780-1790 (II. József uralkodása), 1781 (a türelmi rendelet), 1785 (a jobbágyrendelet).

A forradalmak és a Szent Szövetség kora

Fogalmak: harmadik rend, Emberi és polgári jogok nyilatkozata, gironde, jakobinusok, terror, Szent Szövetség, polgári nemzet, nacionalizmus, liberalizmus, konzervativizmus, szocializmus, ipari forradalom, urbanizáció, népek tavasza.

Személyek: XVI. Lajos, La Fayette, Talleyrand, Robespierre, Danton, Napóleon, Metternich, Watt, Stephenson, Marx.

Topográfia: Austerlitz, Trafalgar, Lipcse, Waterloo, Német Szövetség.

Kronológia: 1789 (a francia forradalom kezdete), 1793-1794 (a jakobinus diktatúra), 1804-1814/15 (Napóleon császársága), 1805 (az austerlitz és a trafalgari csata), 1813 (a lipcsei csata), 1815 (a waterloo-i csata, a bécsi kongresszus befejeződése) 1848 (forradalmak Európában).

Debrecen, 2021. november 5.

A humán munkaközösség